

MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W BISKUPINIE

Biskupińskie Prace Archeologiczne nr 13

POLSKA AKADEMIA NAUK – ODDZIAŁ WE WROCŁAWIU

Prace Komisji Archeologicznej nr 22

INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

INSPIRACJE I FUNKCJE SZTUKI PRADZIEJOWEJ I WCZESNOŚREDNIOWIECZNEJ

Biskupin – Wrocław

INSPIRACJE I FUNKCJE SZTUKI
PRADZIEJOWEJ I WczesnoŚREDNIOWIECZNEJ

INSPIRATIONEN UND FUNKTION
DER UR- UND FRÜHGESCHICHTLICHEN KUNST

ARCHÄOLOGISCHES MUSEUM IN BISKUPIN
Biskupiner Archäologische Arbeiten Nr. 13

POLNISCHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN ABTEILUNG WROCLAW
Arbeiten der Archäologischen Kommission Nr. 22

INSTITUT FÜR ARCHÄOLOGIE UND ETHNOLOGIE
DER POLNISCHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

INSPIRATIONEN UND FUNKTION DER UR- UND FRÜHGESCHICHTLICHEN KUNST

HERAUSGEGEBEN VON
BOGUSŁAW GEDIGA, ANNA GROSSMAN
UND WOJCIECH PIOTROWSKI

Biskupin – Wrocław
2018

Redaktor wydawnictw Muzeum Archeologicznego w Biskupinie
HENRYK P. DĄBROWSKI

Komitet Redakcyjny Biskupińskich Prac Archeologicznych
i Prac Komisji Archeologicznej Oddziału PAN we Wrocławiu
Przewodnicząca: prof. dr hab. DANUTA MINTA-TWORZOWSKA
Członkowie: prof. dr hab. JAN BOUZEK, prof. dr hab. ANDRZEJ BUKO
prof. dr hab. WOJCIECH CHUDZIAK, prof. dr hab. RYSZARD GRYGIEL
i prof. dr hab. JERZY PIEKALSKI

Tom recenzowany przez
dra hab. DOMINIKA NOWAKOWSKIEGO i dra hab. MICHAŁA PAWLETĘ, prof. UAM

Konsultacja językowa
TYMOTEUSZ PIOTROWSKI

Projekt okładki i wyklejki
KINGA MOSTOWIK

Redakcja techniczna
SYLWIA ROGOWSKA-KUSZ

Rysunek na okładce i stronach tytułowych: plakieta kościana z Bilcza Złotego
ze zbiorów Muzeum Archeologicznego w Krakowie.

Fot. Agnieszka Suseł, opracowanie graficzne Justyna Bańkowska

Na IV stronie okładki
naczynie z Wilanowca, wg ryc. 3 w artykule
A. Grossman i D. Popławskiej w tym tomie

Copyright © by Archaeological Museum in Biskupin, Authors and Translators

ISBN 978-83-945256-4-4

ISBN 978-83-942714-7-3

Skład i łamanie
Magraf s.c., ul. Dolina 57, 85-212 Bydgoszcz

Druk i oprawa
Print Group Sp. z o.o., ul. Cukrowa 22, 71-004 Szczecin

Spis treści

Contents

BOGUSŁAW GEDIGA	
Uwagi wprowadzające do tematyki	9
Introductory remarks	10
ANDRZEJ P. KOWALSKI	
Narodziny sztuki w świetle koncepcji „animistycznego perspektywizmu”	13
Birth of art in light of the concept of ‘animistic perspectivism’	22
HENRYK MAMZER	
U źródeł heterogenizacji	23
An die Quellen der Heterogenisierung	33
DANUTA MINTA-TWORZOWSKA	
Przestrzenny aspekt umieszczenia graffiti w grotach z paleolitycznymi „obrazami”. Przykład jaskini Niaux	39
Spatial aspect of drawing graffiti in grottos with Paleolithic ‘paintings’. By the example of the cave of Niaux	59
TOMASZ GRALAK	
Skeumorfizm – jeden z kluczy do poznania sztuki pradziejowej	61
Skeuomorphism – one of keys to understanding prehistoric art	98
ZOFIA SULGOSTOWSKA	
Bezpowrotnie utracona sztuka społeczności paleolitycznych i mezolitycznych	99
The irretrievably lost art of Palaeolithic and Mesolithic communities	107
INGO KRAFT, JOHANN FRIEDRICH TOLKSDORF	
Painted pebbles from Mas d’Azil (Dep. Ariège, France) as an example of early acquired objects from France in the Archeological Archive of Saxony	109
Malowane otoczaki z Mas d’Azil (dep. Ariège, Francja) jako przykład wcześnie pozyskanych obiektów z Francji w zbiorach Archeologicznego Archiwum Saksonii	117
MICHAŁ KOBUSIEWICZ, EWA KUCIEWICZ, ELIZA JARONI, PAWEŁ POLKOWSKI	
Sztuka naskalna w oazie Dachla w Pustyni Zachodniej w Egipcie	119
Rock art in Dakhla oasis in Western Desert of Egypt	127

INES BEILKE-VOIGT	
Präkolumbische Felsgravuren in Costa Rica. Kunst, Kommunikation oder Zeitvertreib?	129
Prekolumbijskie rytymaskalne w Kostaryce. Sztuka, komunikacja czy sposób spędzania czasu? ...	149
ADAM NOBIS	
Powrót pasiastego krzemienia?	151
Return of striped flint?	165
ZUZANNA RÓŻAŃSKA-TUTA	
Plastyka antropomorficzna jako źródło do badań nad zagadnieniem płci kulturowej w neolicie	167
Anthropomorphic figurines as a source for research into the gender issue in Neolithic	180
VĚRA KLONTZA-JAKLOVÁ	
Use of Aegean Bronze Age symbols by the local elites of prehistoric Europe	183
Stosowanie egejskich symboli epoki brązu przez lokalne elity prehistorycznej Europy	206
KATARZYNA ŻEBROWSKA	
Wpływy egejskie w architekturze i sztuce prehistorycznej Sycylii	209
Aegean influences in prehistoric Sicily's art and architecture	225
LUCIA NOVÁKOVÁ, ANDREA ĎURIANOVÁ	
The civic elite and social dynamics of the Hellenistic Karia: some remarks on the extent of the Ionian Renaissance	227
Elity miejskie i społeczna dynamika hellenistycznej Karii: kilka uwag o jońskim renesansie	242
AGATA ULANOWSKA	
Textiles in cross-craft interactions. Tracing the impact of textile technology on the Bronze Age Aegean art	243
Tekstylium w interakcji z innymi rzemiosłami (CCI). W poszukiwaniu wpływu technologii włókiennictwa na sztukę egejską	262
ANNA GROSSMAN, DOROTA POPŁAWSKA	
Ryt(m) naczyniowy – intencje i konsekwencje. Zapis tańca z epoki brązu i żelaza	265
Rite and rhythm of images on pottery – intentions and consequences. Recording dance in the Bronze and Iron Ages	281
MILOSLAV CHYTRÁČEK, ONDŘEJ CHOJKA, MARKUS EGG, JAN JOHN, RENÉ KYSELÝ, JAN MICHÁLEK, PETRA STRÁNSKÁ	
Späthallstattzeitliches Fürstengrab von Rovná in Südböhmen. Symbolische Kunstform der Elite 6./5. Jahr. v. Chr., ihre Inspiration und Funktion	283
Późnohalsztacki grób władcy z Rovny w Czechach Południowych. Symboliczna forma sztuki elity z 6/5 w. p.n.e., jej źródła inspiracji i funkcje	319

BARBARA TESSMANN	
Wolle und Honig für Bernstein und Bronze? Überlegungen zu Wirtschaft und Handel im japodischen Raum	323
Węlna i miód za bursztyn i brąz? Rozważania nad gospodarką i handlem na obszarze japońskim	348
LOUIS NEBELSICK	
Daidalos in Padova, the transfer of myths and iconography between the Near East and the Eastern Alps	351
Dedal w Padwie – przekaz mitów oraz ikonografii między Bliskim Wschodem a regionem wschodnich Alp	374
ALEXANDRINE EIBNER	
Zur Bildsprache der Situlenkunst – entschlüsselt anhand der Situla Montebelluna (Italien): Motiv und Symbol in der eisenzeitlichen Kunst	375
O języku obrazów sztuki situl – odczytanie na przykładzie situli z Montebelluny (Italia). Motyw i symbol w sztuce epoki żelaza	395
EDWARD ZAJKOWSKI	
Rozpowszechnienie i chronologia kamiennych posągów bóstw u pogańskich Słowian	399
Verbreitung und Chronologie der Steinfiguren der Götter der heidnischen Slawen	413
ANDRZEJ BUKO	
Wzorce zdobnictwa ceramiki wczesnośredniowiecznej	415
Patterns of early medieval pottery decoration	440
JOANNA WAWRZENIUK	
Wczesnośredniowieczna ceramika grobowa – funkcja utylitarna, estetyczna czy magiczna?	443
Early middle ages grave ceramics – utilitarian, aesthetic, or magical function?	463
MAGDALENA ZAWOL	
Motywy dekoracyjne kaptorg trapezowatych z terenów ziem polskich – próba interpretacji	467
Decoration motifs of kaptorgs from Poland – an attempt at interpretation	487
ANNA RUDAWSKA	
Gęśle opolskie na tle lir europejskich z okresu średniowiecza	491
The Gusle from Opole in European context of lyres in middle ages	508
ŠIMON UNGERMAN	
Vznik honosného veľkomoravského šperku. Stav výzkumu a jeho perspektivy	509
Die Entstehung von großmährischem Luxusschmuck. Forschungsstand und Perspektiven	530
Początki luksusowej biżuterii wielkomorawskiej. Stan badań i perspektywy	532

WŁADYSŁAW DUCZKO

Post-wielkomorawski fenomen. Wczesnośredniowieczna sztuka złotnicza
w środkowej i wschodniej Europie 535

Post-Great Moravian Phenomenon. Early Medieval Goldsmithery in Middle
and Eastern Europe 547

EUBOMÍR NOVOTNÝ

Die urzeitliche Kunst als Inspiration für die moderne und gegenwärtige bildende
Kunst am Beispiel einiger europäischer und slowakischer Künstler 549

Pradawna sztuka jako inspiracja dla nowoczesnej i współczesnej sztuki na przykładzie
wybranych artystów europejskich, w tym słowackich 562

JACEK WOŹNY

Motywy prahistoryczne we współczesnej muzyce poważnej i popularnej 565

Prehistoric motives in modern classical and pop music 575

Lista Autorów 577

Verzeichnis der Autoren 577

Spis publikacji 583

Liste der Veröffentlichungen 583